

протестантських конфесій розвивати церковно-історичні дослідження. Це є важливим і цінним з кількох причин. Існує, наприклад, безпосередній, “простий” прагматичний аспект: долучення до “науки” є знаком “прогресивності”, “модерновості”. “Прагматизм” цей має і глибший шар. Зацікавленість у власній церковній історії є виявом нагальної потреби у самоідентифікації тієї чи іншої конфесійної традиції на українському ґрунті. Ця проблема існувала завжди для протестантів, але тепер вона актуалізувалася. З одного боку, звернення суспільства до релігії, до релігійних проблем, зростання потоку інформації про роль та місце тих чи інших конфесій у становленні національної культури, державності; дискусії на цьому тлі.

З іншого боку — інтенсивний релігійно-ідеологічний вплив з-за кордону, активізація нетрадиційних для України виявів релігійної свідомості та форм релігійного життя. Це спонукає до пошуків власних джерел та утвердження вкоріненості до духовного, культурного, суспільного життя України.

Але існує аспект, який відбиває “макро”-закономірності історичного розвитку окремих конфесій, та й релігії в цілому. Йдеться тут про одне з корінних питань християнської еклезіології. А саме: в багатьох протестантських церквах спостерігається тенденція формування та утвердження конфесійних догматичних та канонічних традицій, формування (часто ще не артикульованого) власного “Святого Переказу”. Це може виявитись несподіваним для багатьох, хто є уміцненим у традиційних уявленнях про протестантську релігійність (бо ж загальновідоме положення про Святе Письмо як єдине джерело віровчення та церковного життя). Нові тенденції ще чекають на оцінки — як з боку науковців, так і в церковному середовищі.

Проте безумовно, що утвердження християнськими конфесіями власної віросповідної та канонічної традиції передбачає найпильніше вдивляння у власну історію — історію богословського, місіонерського, молитовного та громадсько-общинного життя.

ПРАКТИЧНА ФІЛОСОФІЯ ЯК ПРИКЛАДНА ЕТИКА: ПРОБЛЕМНО-ТЕМАТИЧНІ НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕННЯ

А. Єрмоленко (кафедра філософії та релігієзнавства)

У філософських дискусіях останнього десятиліття особливе місце посідає обговорення питань прикладної етики, тематичне поле дослідження якої спрямовано не так на розв’язання проблем обґрун-

тування моральних принципів, — хоча і ця проблематика лишається вельми актуальною та важливою і сьогодні, — як на їх застосування до конкретних форм людського буття — економіки, політики, техніки, медицини, довкілля тощо.

Звідси виникають комплекси проблем, які потребують дискурсивного розв'язання. Перша група проблем пов'язана із конфліктом між моральними заповідями та позаморальними спонуканнями до діяльності. Зокрема, це позначається на тому, що моральні заповіді й заборони часто-густо суперечать безпосереднім бажанням та інтересам людей (суперечність між схильністю та обов'язком). В ХХ ст. ця проблема набуває нових, глобально-екологічних вимірів, а саме в конфлікті між інтересами теперішніх поколінь, пов'язаних з бажанням підвищити свій життєвий рівень, і обов'язком перед прийдешніми генераціями з їхнім правом на використання природних ресурсів.

Ця проблематика конкретизується у наступному комплексі проблем, які зачіпають питання про відношення між цінністю і фактом, а також між етичною (комунікативною) раціональністю та цілераціональністю. На суспільному рівні вона проступає в питанні про способи розв'язання етичних проблем в різноманітних сферах суспільства, таких як політика, господарство, медицина, екологія, техніка тощо. Якою мірою ці системи, котрі спираються на власні смислові коди, мають узгоджуватись із етичними принципами? Зокрема, у сфері політики виникає питання, наскільки політик у своїй (цілераціональній) діяльності має керуватись морально-етичними приписами, наскільки держава потребує моральної легітимації? У сфері господарства, що керується ринковими "імперативами", виникають питання про "справедливу ціну", "справедливий розподіл народного багатства", "справедливі відносини між країнами" (відношення Північ-Південь) та ін.

Звідси виникає третя низка проблем, пов'язаних із суперечностями у сфері цінностей та принципів. Наприклад, це позначається у сфері медицини, зокрема, в проблемі евтаназії, коли лікар у випадку невиліковної хвороби пацієнта має обирати між етикою обов'язку, яка приписує до кінця боротись за життя пацієнта, і етикою співжалю, щоб "допомогти вмерти" пацієнтові, аби припинити його страждання, порушуючи при цьому універсальний заповіт "не убий". Тут виникає суперечність між цінностями партикулярних етносів окремих життєвих форм (цінностями етносів), а також між інституціональними професійними етиками (політика, вояка, бізнесмена тощо) та універсалістською макроетикою. Формальний принцип

універсалізації, який знайшов своє втілення в категоричному імперативі Канта, трансформований у комунікативній етиці К.— О. Апеля та Ю. Габермаса, уможлиблює критичну перевірку та легітимацію моральних приписів партикулярних життєвих форм на предмет їх загальнозначущості та обов'язковості, а також співіснування таких життєвих форм.

ХРИСТІЯНСТВО В КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

А. Колодний (кафедра філософії та релігієзнавства)

Україна втретє протягом своєї історії переживає процес національного відродження, яке не лише активізувало релігійну діяльність різних конфесій, що сформувалися на національному ґрунті, а й поставило питання про місце релігії в житті українців. Межове розташування України між Сходом і Заходом, Північчю і Півднем, між християнством і мусульманством, католицизмом і православ'ям зумовило складність релігійних процесів на її землях. Дослідження релігійних процесів в Україні дало можливість нам визначити низку їх закономірностей:

1. В Україні практично завжди з часу прийняття християнства політика домінувала над релігією. Тим часом релігійне начало було основною категорією влади в усій українській історії незалежно від того, хто конкретно владою репрезентував Україну.

2. З часу появи на українських землях християнства тут практично не було конфесійної єдності між народними масами і їхніми духовними наставниками, можновладцями.

3. Жодна з християнських конфесій в усьому спектрі її віровчення та обрядовості не з'являлася в Україні як продукт органічного саморозвитку суспільства в цілому. Поширення їх має відосередній характер. Це, природно, веде до розколу суспільства, міжконфесійних колізій, трагедій у національному бутті, зумовлених релігійними факторами.

4. В періоди політичної деградації життя українського народу і суспільної кризи українства, коли проявлялася втрата українським етносом матеріальних ознак свого самовияву (зокрема, державності) і перетворення його в суто духовний фактор, провідна роль в етнорозвитку та етноінтеграції переходила до однієї з християнських церков, яка виступала в цей час єдиним провідником національної ідеї, інтеграції всіх національних сил, відіграла роль тієї націо-